

I så måte er fremstillingen bokstavelig talt eksemplarisk. I en innføringstekst som dette er det forståelig nok vanskelig å gå i dybden eller bruke utstrakt plass til å integrere stoffet rundt hukommelsespsykologiens grunnleggende problemstillinger. Noe mer diskusjon av teoretiske forklaringsprinsipper hadde nok gitt mer faglig tyngde. Men forfatteren tar opp mange temaer med kloke kommentarer som gir leseren lyst på mer informasjon – hvilket vel er viktigste målsetting. Hvert kapittel konkluderer hensiktsmessig med henvisning til utfyllende litteratur, slik at eventuell fordypning i stoffet blir opp til leseren.

Karlsen åpner ved å vise til at man i psykologiske forklaringer ofte og i stor grad bruker metaforer for å forklare de studerte saksforhold. Kanskje kunne han i noe sterkere grad gjort leseren klar over at mange av hukommelsens termer og problemstillinger fremdeles er farget av metaforiske forutsetninger, for eksempel «hukommelsesspor», «konsolidering eller svekking av hukommelsesstyrke». Han er flink med illustrerende forklaringer. Faren er at illustrasjoner av diskutabile metaforer kan komme til å gi leseren skjeve assosiasjoner. At fremstillingen gir assosiasjoner og grunnlag for egne tanker og ikke bare fungerer som en oppramsende katalog av forskningsdata, er naturligvis meget rosverdig. *Hva er hukommelse* er hermed varmt anbefalt.

Tore Helstrup
Psykologisk institutt
Universitetet i Oslo

Kroppen som eksistens og biologi

von der Fehr D.

Når kroppen tenker

150 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2008.

Pris NOK 269

ISBN 978-82-15-01371-8

Forfatteren er professor i allmenn litteraturvitenskap og har i de senere år drevet mye med tverrvitenskapelig virksomhet om litteratur og sykdom. Hun angir at hun har skrevet boken for å møte et behov for endring av det medisinske og helsefaglige teorigrunnlaget i retning av en mer helhetlig måte å tenke på.

Innledningsvis beskriver hun sine egne erfaringer med sykdom, behandling og

møte med behandlere. Dette ble avgjørende for bokens utforming. Hun gjennomgikk en bakteriell hjernehinnebetennelse, og i forløpet av denne fikk hun i tillegg et hjerne-slag. Et hovedpoeng er betydningen av førstepersonserfaringer: I en situasjon der forfatteren var bevisstløs og opplevde å være i livsfare, fornemmet hun musklernes motstand og liv i kroppen. Dette minnet er analysert og bearbeidet i ettertid, og i dag ser hun på det som at kroppsbewusstheten på et lavt bevissthetsnivå var helt på det rene med den fare organismen var i. I refleksjonen over disse erfaringene knytter hun an til ulike teoretikere og argumenterer for å tolke traumatisk erfaring som en livspraksis med helbredende virkning. Hun understreker at integrasjon av førstepersonserfaringer er viktig i helbredelsesprosessen.

Hovedtemaet er tegnteori og hvordan den kan bidra til å utvide medisinsk teori til å innbefatte pasienters førstepersonserfaringer og slik knytte en forbindelse mellom den eksistensielle og den biologiske kroppen. Innen medisinen er uttrykket «biopsykososial» mye anvendt for å beskrive sykdommers årsaksforhold. Dette tydeliggjør medisinenes behov for teoretiske perspektiver som kan bidra til økt forståelse for hva slags sammenhenger det er mellom de biologiske, psykologiske og sosiale aspektene ved mennesket og menneskets lidelser. Forfatteren viser gjennom sju kapitler hvordan tegnteoretiske begreper kan hjelpe oss til å forstå slike sammenhenger. Hun gjør rede for tegnteori, først og fremst Charles Sanders Peirces pragmatiske tegnteori, som handler om hvorledes mennesker og andre levende organismer skaper og utveksler mening gjennom tegn. Et tegn kan defineres som et fenomen som representerer et annet fenomen. Tegnet hjelper oss til å slutte oss frem til noe som ikke er åpenbart. Symptomet diskuteres i lys av tegnteori, og det understrekes at det ved ulike typer tegn er ulike sammenhenger mellom tegnet og det objektet tegnet viser tilbake til.

Disse perspektivene er interessante for helsepersonell og kan gi viktige bidrag til det medisinske og helsefaglige kunnskapsgrunnlaget. *Kroppen som eksistens og biologi* bidrar bl.a. med teoretisk forankring av førstepersonserfaringer og mening som knyttes til disse. Videre gir symptomet i en tegnteoretisk kontekst meg som lege økt forståelse for diagnose og diagnostikk. Jeg opplever imidlertid det tegnteoretiske begrepsapparatet som vanskelig tilgjengelig. Muligens ville flere konkrete eksempler ha hjulpet. Også beskrivelsen av symptomet som tegn er vanskelig å forstå, for eksempel sammenhengen mellom kroniske muskelsmerter som et tegn (betegnende indeks) og kroppslige forhold. Et supplerende fysioterapeutisk perspektiv kunne lettet forståelsen for mulige sammenhenger mellom smertene og den konkrete

kroppen, for eksempel Thornquist (1) og Engelsrud (2).

Sissel Steihaug
SINTEF

Litteratur

1. Thornquist E. Å se på kroppen med nye øyne. Tidsskr Nor Lægeforen 1992; 112: 919–21.
2. Engelsrud G. Kvinner i bevegelse mellom lengsel og lyst. Arbeidsnotat 4/1997. Rev. utg. Oslo: Senter for kvinneforskning, Universitetet i Oslo, 1997.

Grunnbok i holdninger

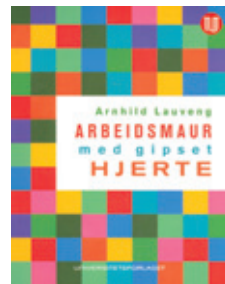
Lauveng A.

Arbeidsmaur med gipset hjerte

211 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2008.

Pris NOK 299

ISBN 978-82-15-01224-7

Psykisk lidelse er et av de viktigste forholdene knyttet til arbeidsuførhet og behov for tilrettelegging i arbeidslivet. Tema for denne utgivelsen er forståelse av atferingsprosessen når man har psykiske vansker. Økt kunnskap om psykisk helse og arbeidsliv er en målsetting for forfatteren, som også er psykolog og en ettertraktet foredragsholder.

Arnhild Lauvengs selvbiografiske bok *I morgen var jeg alltid en løve* (2005) er allerede blitt et referanseverk om psykisk lidelse. Hun har også utgitt *Unyttig som en rose* (2006).

Arbeidsmaur med gipset hjerte er en anskueliggjøring av hva psykisk lidelse og belastende livserfaringer kan innebære av begrensninger, utfordringer, komplikasjoner og kommunikasjonsvansker, både for den det gjelder og for dem som står rundt og forsøker å hjelpe.

Den omhandler ulike aspekter ved psykisk lidelse og arbeidsliv i en nærgående og eksistensiell form. Språket er klart, personlig og lyrisk. Forfatteren bruker virkningsfullt illustrasjoner fra så vel psykologisk teori som eget liv og jordnære metaforer, der «maur eller barnål» er hovedmetaforen. Andre eksempler på lettfattelig formidling er diagnosekapitlet med overskriften *I hvert fall er det sikkert at det kanskje er ei ku*, kapitlet om å bygge en ny karriere – *Sparkling av lufslott* – og kapitlet om tillitsbygging, som innledes med *Sjeler bør oppbeveres frostfritt*.

I forståelsen av psykisk lidelse opplever vi for tiden et paradigmeskifte i teoretisk og praktisk tilnærming. Bevegelsen går fra en inndeling i «oss» (de friske) og «dem» (de syke) til en dimensjonal og allmenn-